

Vse tiste lepe stvari

Petra Gajžler

Vse tiste lepe stvari (Till det som är vackert, 2009) je prvi celovečerec mlade švedske režiserke Lise Langseth, ki je navdih poiskala kar v lastni gledališki drami, v kateri je glavno vlogo odigrala Noomi Rapace. Glavno vlogo v filmu pa je zaupala 22-letni talentirani švedski igralki Alicii Vikander, ki je bila za vlogo Katarine izbrana izmed deset najbolj nadobudnih mladih igralcev na lanskem berlinskem festivalu. V filmu prepričljivo odigra vso paletu čustvenih stanj, od jeze, zaljubljenosti do popolne izpraznjenosti, ki izhaja iz njene eksistencialne stiske. Katarina namreč prihaja s socialnega obrobja in iz disfunkcionalne družine z depresivno mamo, občasno k samomorilnosti nagnjeno alkoholičarko. Živi pri fantu, čigar glavna zabava je gledanje resničnostnih oddaj in igranje videoigric. Katarina, ki se na vse pretege trudi, da ne bi zašla na mamina pota, hkrati pa čuti odpor do popkulture, ki jo troši njen fant, ne utaplja krute realnosti v opojnih substancah in resničnostnih oddajah, ampak ji obliko eskapizma nepredvidljivo predstavlja klasična glasba, v kateri vidi tudi rešilno bilko, da se povzdigne z dna socialne lestvice. Zaposli se kot receptorka v koncertni hiši, kjer se zaplete v afero z dirigentom Adamom (Samuel Fröler), ki vidi v Katarini orodje za potrditev lastne socialne, ekonomske in kulturne superiornosti, hkrati pa jo seznani z lepoto klasičnih kulturnih del. Po egotripu jo zavrže kot osebo in odpusti iz službe. Katarina ga v navalu jeze potisne skozi okno, kar deluje kot samomor. Vzamejo jo nazaj v službo, vendar tokrat kot vodjo programa klasičnih koncertov za mlade.

Film v prvi vrsti kritično izpostavlja Bourdieujeve determinirajoče povezave družbenega sloja s količino kulturnega in simbolnega

kapitala. V začetnih scenah v filmu spoznamo Katarinino socialno okolje – njenega fanta in mamo, ki Katarinino zanimanje za klasično glasbo in njeno željo po uspehu na tem področju smatrata kot nekoliko čudno, vzvišeno, predvsem pa njenemu socialnemu statusu neprimerno. Vendar pa Katarina kljub temu ali pa ravno zaradi tega kot znak upornišтва skrene iz začrtanih posledic socializacije. V klasični glasbi vidi odrešenje pred obstoječim stanjem, hkrati pa ji predstavlja ultimativno lepoto, ki v njej vzbudi čustva hrepenenja po boljšem življenju. Režiserka je ta čustva skrbno ujela v objektiv z bližnjimi plani in jih intenzivirala s klasično glasbo, ki se v filmu večkrat pojavi v premišljeni kombinaciji s podobo.

Katarina želi narediti preskok na »drugo stran«, kot pravi sama, s čimer misli svet višjega sloja, ki ga povezuje s klasično glasbo. Vendar pa je preskok za Katarino zelo težek, saj ji manjka tako socialnega kot kulturnega kapitala. Družbeni sistem je v sodobni kapitalistični družbi namreč naravnano tako, da se reproducirajo obstoječi družbeni odnosi in razmerja moči, kar velikokrat oteži prehode med sloji. Razlike so določene s stopnjo kulturnega kapitala, ki ga posameznik poseduje, ta pa je odvisna od socialnega statusa in s tem povezane kulturne socializacije. To dejstvo se še posebno izrazi, ko pride Katarina v stik z Adamom, ki je njeno diametralno nasprotje. Postavi se v vlogo pokroviteljskega mentorja in izraža svojo superiornost, ki se odraža tudi v odnosu do ženske kot zgolj seksualnega objekta. Na tej točki se odpira možnost branja filma skozi kritično feministično perspektivo. Adam ni samo poosebitev moške nadvlade v javnih institucijah, tudi z ženskami v zasebnem življenju ne ravna drugače kot s člani orkestra. Izkoristi jih za krepitev lastnih grandioznih predstav. Poleg tega Adam kot predstavnik višjega sloja konzervativno in stereotipno s specifičnimi kulturnimi artefakti, kot je hip-hop glasba, opominja Katarino, kje je njeno mesto. Film na tej točki zavzame tudi kritično pozicijo do elitističnega predalčkanja kulture na visoko in nizko.

Režiserka se je za konec odločila, da bo kaznovala negativen lik s smrtjo, glavno junakinjo pa pustila nekažnovano – nasprotno, celo nagrajeno. Katarina z umorom Adama simbolno odstrani oviro, ki ji je stala na poti do njenega uspeha kot predstavnice nižjega družbenega sloja in ženske. Doživela je identitetno metamorfozo in postala to, kar si je želela, vendar pa je način, kako je prišla do tega, moralno na trhljih tleh, saj je lagala in v navalu strasti celo morila. Film *Vse tiste lepe stvari* je zgodba o uspehu mlade ženske, ki si je uresničila sanje, kar v teh časih navdaja ljudi z upanjem, vendar pa v končni fazi postavlja tudi vprašanje, kakšna je cena za uspeh.